

T. S. ELIOT

EITTHVERT sögulegt lögmál virðist tryggja náttúrulegt jafnvægi í bókmenntum, að móti hverri framsækinni eða rómantískri bókmenntastefnu komi önnur jafnvæg, sem miði að hófstillingu, formfestu, aga. Sú bókmenntahreyfing, sem hæst reis í Bandaríkjunum á þriðja og fjórða áratug aldarinnar var engin undantekning; hún fól í sér fyrstu upp-tök andstæðrar stefnu. Þegar fyrir 1920 var T. S. Eliot tekinn að mæla fyrir ópersónulegum skáldskap, fyrir klassískri viðmiðun í bókmenntum.

Um það bil 1935 hafði hinn rómantíski náttúralismi í bandarískum bókmenntum náð hámarki sínu. Líklega táfði heimsstyrjöldin síðari afturkastið um áratug, að minnsta kosti; en 1945 var fram komin þróttmikil afturhaldshreyfing til jafnvægis og viðmiðunar. Forustu þessa afturhalds hafði gagnrýniskóli sem síðarnefnd hlaut nafnið „nýgagnrýni“. Það auðkenndi þessa gagnrýnistefnu á

T. S. Eliot, höfuðskáld Breta um sína daga, lézt í byrjun þessa árs. Hann var upprunninn í Bandaríkjunum, fæddur árið 1888, en fluttist ungur til Bretlands og bjó þar síðan, gerðist brezkur ríkisborgari 1927. Verk hans eru ekki mikil að vöxtum, nokkur kvæði, ritgerðir, leikrit; en hann hefur haft meiri áhrif en flestir aðrir á bókmenntir samtíðarinnar. Eliot hlaut bókmenntaverðlaun Nóbels árið 1947.

Fátt hefur verið þýtt á íslensku eftir Eliot og ekkert af hinum meiri kvæðum hans nema Holir menn (The Hollow Men, 1925) sem birtist í íslenskri þýðingu Helga Hálfðanarsonar fyrir nokkrum árum. Einnig hefur Helgi þýtt nokkur eldri smákvæði Eliots, og er ein sú þýðing birt hér í blaðinu með góðfúslegu leyfi hans.

Grein sú um Eliot sem hér er birt er endursögð eftir riti ameríska bókmenntafræðingsins Robert E. Spillers, The Cycle of American Literature, sem er stutt yfirlitsrit amerískrar bókmenntasögu.

áhrifamikil; það var hann sem kom að nýju á nánum tengslum gagnrýni og skáldskapar. Áhrif Pounds mótuðu Eliot og aðra af sama skóla; Eliot notfærði sér hugmyndir og aðferðir Pounds af

— en í bandarískum skáldskap heyrðist engin ný rödd.

Thomas Stearns Eliot var höfuðskáld þessarar bókmenntastefnu og höfuðskáld sinna tíma. Hann var fæddur í St. Louis, Missouri og menntaðist í Harvard, Sorbonne og Oxford. Tæplega þrítugur að aldri kom hann fram á sjónarsvið bókmenntanna með litilli ljóðabók, *Prufrock and Other Observations*, 1917, og ritgerðasafni, *The Sacred Wood: Essays on Poetry and Criticism*, 1920. Þá var hann óþekktur bankamaður í London, en varð nú á nokkrum árum oddviti ungra skálda bæði í Bretlandi og Bandaríkjunum. Í tímariti sínu, *Criterion*, gerðist hann lögsögumaður og siðameistari hins nýja skáldskapar og gagnrýni. Og um 1925 var hann tvímælalaust orðinn leiðandi skáld og gagnrýnandi bæði í heimalandi sínu og fæðurlandi.

Skóðanir og skáldskapur T. S. Eliots standa djúpu rötum í brekka-amerískri bókmenntahéð.

Bókmenntir

mótunarárum hennar að hún beindi allri athygli sinni að skáldverkinu sjálfu, í stað þess að fjalla einkanlega um höfundian og vanda mál hans. Af upphafsmönnum hennar má einkum nefna skáldið Ezra Pound. Gagnrýni hans var strjál og tilviljunarkennd, en hún var einnig frumleg, djarfleg og

miklu meiri leikni og skáldlegri gáfu en meistarinn sjálfur.

Áratugina milli stríða óx hinni nýju bókmenntahreyfingu jafnt og þétt fiskur um hrygg, unz það kom á daginn 1945 að bandarískar bókmenntir áttu á að skipa harðvít ugri sveit gagnrýnenda, sem flestir voru líka leiknir ljóðahöfundar,

Eftir Robert E. Spiller